

Ελαιοκομία (Περιθωριακές Γαίες και Γκρι Ύδατα)

Δρ., M.Sc., Γ. Μπουραζάνης, Γεωπόνος,
Γενικός Διευθυντής Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας και
Κτηνιατρικής Περιφέρειας Πελοποννήσου

Η ελιά και η ελαιοκαλλιέργεια γνωστές από αρχαιοτάτων χρόνων και αναπαριστάμενες σε τοιχογραφίες και αγγεία αποτέλεσαν και αποτελούν συνοδοιπόρο του ανθρώπου στην εξέλιξή του. Οι πρώτες μαρτυρίες για την παρουσία της ελιάς στον Ελλαδικό χώρο αντλούνται από ηφαιστειακά πετρώματα, στα οποία έχουν βρεθεί απολιθωμένα φύλλα ελιάς ηλικίας περίπου 50.000-60.000 ετών, Κατάλοιπα ελιάς έχουν βρεθεί στον νεολιθικό οικισμό της Αλεπότρυπας του Δυρού στη Μάνη, ενώ η εκμετάλλευση της ήμερης ελιάς εκκινεί κατά την πρώιμη εποχή του Χαλκού δηλαδή την Τρίτη χιλιετία π.χ. από την Κρήτη. Η εκμετάλλευση της ελιάς και των προϊόντων της εμφανίζεται τόσο στη Μινωική Κρήτη όσο και στη Μυκηναϊκή Ελλάδα, όπως στοιχειοθετείται από πινακίδες της γραμμικής Β γραφής, από ελαιοτεχνικές εγκαταστάσεις και από αποθηκευτικά αγγεία.

Προϊόντος του χρόνου με την αύξηση του πληθυσμού, τη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου, της επιστήμης, της τεχνολογίας και των κοινωνικών συνθηκών, προέκυψε ως αποτέλεσμα η μεταβολή των παραγωγικών μοντέλων επιβάλλοντας την εξέλιξη της ελαιοκομίας από ξηρική σε αρδευόμενη και άρα από εκτατική σε εντατική καλλιέργεια. Τελευταίες εξελίξεις αποτελούν οι πυκνές-υπερπυκνες γραμμικές φυτεύσεις, η βιομηχανοποίηση της ελαιοσυλλογής, του κλαδέματος αλλά και η εφαρμογή της γεωργίας ακριβείας σε καλλιεργητικές πράξεις, όπως είναι η άρδευση, η λίπανση, η εφαρμογή φυτοπροστατευτικών μέσων κλπ.

Στο πλαίσιο αυτό προέκυψε και η επέκταση της ελαιοκαλλιέργειας σε περιθωριακές γαίες που πολλές φορές αγγίζουν το μέγιστο υψόμετρο της ζώνης της ελιάς, μέσα από εγκρίσεις επεμβάσεων σε συγκεκριμένες κατηγορίες δασικών εκτάσεων ή και από καταπατήσεις. Την ίδια στιγμή το μεγάλο κόστος της εγγείας επενδύσεως που απαιτείται, για να καταστούν οι εκτάσεις αυτές καλλιεργούμενες, αλλά και η απαίτηση της νομοθεσίας περί βιωσιμότητας του επενδυτικού σχεδίου επιβάλλουν την άρδευση, με αποτέλεσμα την ανόρυξη βαθέων γεωτρήσεων λόγω αναγλύφου με βάθος σε κάποιες περιπτώσεις μέχρι και τα 450-500m.

Σε αυτή την εξελικτική πορεία έρχεται να προστεθεί η κλιματική αλλαγή η υπερκμετάλλευση των υπόγειων αλλά και των επιφανειακών αποθεμάτων νερού για άρδευση καθώς και η στροφή του μοντέλου προς πράσινες τεχνολογίες και πράσινη βιώσιμη ανάπτυξη, παράμετροι που επιβαρύνουν οικονομικά αμέσως και εμμέσως την παραγωγική διαδικασία του πρωτογενούς τομέα.

Το φαινόμενο της έλλειψης αρδευτικού νερού ασκεί μεγαλύτερες πιέσεις στις περιοχές που υπάρχει ανομβρία σε συνδυασμό με τη λειψυδρία. Στην παρούσα στιγμή όλη η Ελληνική επικράτεια κατά το μάλλον ή ήττον ταλανίζεται από το περιγραφέν φαινόμενο. Γίνεται δε εντονότερο στις παραθαλάσσιες περιοχές όπου οι υπόγειοι υδροφόροι έχουν μεγαλύτερη τρωτότητα στην υπερεκμετάλλευση, με αποτέλεσμα την υφαλμύριση.

Όλα αυτά κατέστησαν - από τεχνικοοικονομικής απόψεως - αναγκαία τη θεώρηση ότι ο υδατικός πόρος από ένα δημόσιο δωρεάν αγαθό πρέπει να μετατραπεί και για τη γεωργία σε δημόσιο αμειβόμενο αγαθό. Υπό το πρίσμα αυτό εισάγεται πλέον έντονα και το ζήτημα του κόστους ευκαιρίας ή εναλλακτικού κόστους για όλες αυτές τις περιοχές με προεξάρχουσες τις παραθαλάσσιες, όπου αναπτύσσεται ο μαζικός θερινός τουρισμός. Πρόκειται δηλαδή για περιοχές που τους καλοκαιρινούς μήνες αυξάνεται ο πληθυσμιακός φόρτος, αυξάνεται η ζήτηση του νερού για κάλυψη των αναγκών κάθε είδους των επισκεπτών, ενώ παράλληλα αυξάνεται και η ανάγκη αρδευτικού νερού για την παραγωγή βρώσιμων νωπών προϊόντων, που καλύπτουν και μέρος των αυξημένων αναγκών της περιοχής.

Προς επίλυση του ζητήματος αυτού έχουν προταθεί επιστημονικά διάφορες λύσεις όπως για παράδειγμα φράγματα , εξωποτάμιες και ενδοποτάμιες δεξαμενές, αφαλάτωση, αλλά και η επεξεργασία, ανάκτηση και επαναχρησιμοποίηση υποβαθμισμένων υδατικών πόρων διαφόρου προελεύσεως και επιβάρυνσης.

Υπάρχουν πολλές πηγές επιβαρυνμένου νερού όπως αστική χρήση, αγροτική χρήση (από-υποστράγγιση) με διαφορετικής εντάσεως επιβάρυνση και συνεπώς και με απαίτηση εφαρμογής διαφορετικής κατά περίπτωση τεχνολογίας για τον καθαρισμό, την ανάκτηση και την επαναχρησιμοποίηση.

Η χωρική κατανομή αυτού του υποβαθμισμένου υδατικού πόρου είναι κατά βάση σε παραθαλάσσιες περιοχές, αφού εκεί έχουν αναπτυχθεί σημαντικά

αστικά κέντρα, ενώ συγχρόνως στις περιοχές αυτές καταλήγουν και όλα τα στραγγιστικά δίκτυα των γεωργικών γαιών.

Αποτελεί λοιπόν μείζονος σημασίας προτεραιότητα η επεξεργασία, ανάκτηση και επαναχρησιμοποίηση όλων αυτών των υποβαθμισμένων υδάτων, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο όχι μόνο μειώνεται η περιβαλλοντική επιβάρυνση λόγω μείωσης των αντλούμενων ποσοτήτων καθαρού νερού αλλά συγχρόνως:

- ✓ Προκύπτει αυξημένη ωφέλεια, λόγω του κόστους ευκαιρίας
- ✓ Μειώνεται η τιμή απόκτησης αυτού του ανακτημένου νερού για άρδευση έναντι του καθαρού από γεωτρήσεις αντλούμενου νερού
- ✓ Ανακυκλώνονται και επανεφαρμόζονται θρεπτικά στοιχεία που υπάρχουν στο καθαρισμένο και ανακτημένο νερό.
- ✓ Μειώνεται το κόστος άντλησης και διανομής του νερού αυτού έναντι των ατομικών και συλλογικών γεωτρήσεων (τα έργα αυτά έχουν το χαρακτήρα συλλογικού αρδευτικού δικτύου κλπ.)
- ✓ Μειώνεται το ενεργειακό και περιβαλλοντικό αποτύπωμα της αρδευόμενης γεωργίας

Κλείνοντας πρέπει να σημειωθεί ότι καμία λύση δεν είναι πανάκεια. Κάθε λύση θέλει σοβαρή μελέτη, εφαρμογή και παρακολούθηση, ώστε να μην αποβεί εις βάρος των παραγωγών αλλά προς όφελός τους.